

"Mülk ve zahir vechinde, kudret-i Samedâniyenin izzetine ve kemâline münâfi hâlât vardır." cümlesini izah eder misiniz?

Eşyanın mülk yüzü; sebeplerin, zıtların, kıyasların, cüzi bazı çirkin ve şerlerin, nispi emirlerin, mertebe ve derecelerin cevelan ettiği renkli yüzüdür. Bu yüzde Cenab-ı Hakk'ın izzet ve kemaline uygun olmayan bazı haller ve durumlar olduğu için, Allah bu haller ile temasta görünmemek için araya sebepleri koymuştur.

Bu yüzden her hal ve durumun hikmet ve güzelliğini anlamakta insan zorlanabiliyor. Bu yüze hasrınazar edenler, bu karmaşık durum içinden çıkmadıkları için, genelde sebeplerde boğuluyorlar.

Allah'ın bu yüzde sebeplerle iş görmesinin hikmetlerinden birisi, insanlardan gelecek şikayet ve isyana bir perde, bir paratoner olmasıdır. Nasıl yıldırımın şiddetini paratoner kendi üstüne alır, evi muhafaza eder, *-teşbihte hata olmasın-* aynı şekilde insanlardan gelecek şikayet ve isyan ateşini sebepler paratoner gibi kendi üstüne çeker, Allah'a gitmesine perde olur.

Mesela, küçük bir bebeğin trafik kazasında feci bir şekilde can vermesi, mülk ciheti ile yani görünüşte ve zahirde İlahi merhamet ve şefkate münafi görünüyor. Bir ceylanın yavrusunu aslanın parçalaması, bir kartalın serçeye musallat olması gibi birçok hadise zahiri açıdan bakılırsa; Allah'ın sonsuz merhamet ve şefkati ile bağdaşmıyor gibi duruyor.

Çirkin, şerli, hatta tiksinti verici birçok olaylar var ki, hakikatte bunları tedbir edip yaratan Allah'tır, lakin irade eden sebeplerdir ya da sebeplerin kusurundan meydana geliyor. Mesela; müteahhit binanın malzemesinden çalar, sonra o bina yıkılır, içindeki masumlar feci bir şekilde can verir. Yıkılma ve can verme işlerini yaratan Allah'tır; ama o faciaya asıl sebep olan insandır.